

Postoupení pohledávky

Při analogickém užití ustanovení upravujících obecnou odpovědnost za škodu na odpovědnost postupitele podle ustanovení § 527 odst. 1 písm. a) obč. zák. nelze aplikovat ta odpovědnostní ustanovení, která tuto odpovědnost podmiňují nebo omezují. Stanoví-li citované ustanovení odpovědnost postupitele za pravost postoupené pohledávky, aniž upravuje předpoklady, při jejichž splnění se může postupitel odpovědnosti zprostit, pak je takto odpovědnost postupitele tímto speciálním ustanovením upravena jako odpovědnost bez liberačních důvodů, tedy jako odpovědnost absolutní. Aplikace ustanovení § 374 odst. 1 obch. zák. upravujícího liberační důvody, stejně jako aplikace ustanovení § 384 odst. 1 obch. zák. upravujícího prevenční povinnost osoby, které hrozí škoda, by proto byla proti této úpravě a nepřijatelně (v rozporu s mezemi analogie legis vyplývajícími z ustanovení § 853 obč. zák.) by ji modifikovala.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 32 Cdo 2684/2012, ze dne 10.12.2014)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně M., s.r.o., se sídlem v P., zastoupené Mgr. Petrem Budzińskim, advokátem se sídlem v P., proti žalované České republice - Ministerstvu financí, se sídlem v P., o zaplacení částky 4,570.857,74 Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 1 pod sp. zn. 25 C 45/2009, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 18. ledna 2012, č. j. 69 Co 510/2011-204, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 18. ledna 2012, j. 69 Co 510/2011-204, v části prvního výroku, již byl potvrzen rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 23. března 2011, č. j. 25 C 45/2009-155, v zamítavém výroku II. co do zaplacení částky 39.575,- Kč, 67.543,- Kč, 52.800,- Kč, 73.202,- Kč, 149.341,- Kč a 81.360,- Kč, vždy se zákonným úrokem z prodlení, ve výroku III. o nákladech řízení a ve druhém výroku o nákladech odvolacího řízení a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 23. března 2011, č. j. 25 C 45/2009-155, v zamítavém výroku II. co do zaplacení částky 39.575,- Kč, 67.543,- Kč, 52.800,- Kč, 73.202,- Kč, 149.341,- Kč a 81.360,- Kč, vždy se zákonným úrokem z prodlení, a ve výroku III. o nákladech řízení, se zrušují a v tomto rozsahu se věc vrací soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Obvodní soud pro Prahu 1 rozsudkem ze dne 23. března 2011, č. j. 25 C 45/2009-155, uložil žalované zaplatit žalobkyni částku 1,355.000,- Kč se zákonným úrokem z prodlení uvedeným ve výroku od 17. května 2007 do zaplacení (výrok I.), zamítl žalobu o zaplacení zákonného úroku z prodlení z částky 1,355.000,- Kč od 23. prosince 2005 do 16. května 2007 a o zaplacení částek 2,752.036,74 Kč, 39.575,- Kč, 67.543,- Kč, 52.800,- Kč, 73.202,- Kč, 149.341,- Kč a 81.360,- Kč, vždy se zákonným úrokem z prodlení (výrok II.), a rozhodl o nákladech řízení (výrok III.).

K odvolání žalobkyně Městský soud v Praze v záhlaví označeným rozsudkem potvrdil rozsudek soudu prvního stupně v napadených výrocih II. a III. (první výrok) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý výrok).

Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, podle nichž žalobkyně a právní předchůdkyně žalované, Česká konsolidační agentura (dále jen „ČKA“), uzavřely 19. prosince 2005 smlouvu o postoupení pohledávek reg. č. 463/4000/2005 (dále též jen „smlouva o postoupení pohledávky“ nebo „smlouva“), jejímž předmětem bylo postoupení pohledávek za společností F., spol. s r.o. (dále jen „společnost“), a to úroků po splatnosti ve výši 2,229.995,40 Kč (k datu 30. listopadu

2005). Postupovaná pohledávka vznikla ze smlouvy o úvěru na trvale se obracející zásoby uzavřené mezi Komerční bankou, a.s. a státním podnikem ČSAO Brno dne 28. června 1990 (dále jen „smlouva o úvěru“). Společnost 17. ledna 2005 zcela uhradila jistinu poskytnutého úvěru ve výši 3,927.430,04 Kč, příslušenství pohledávky, jež je postupováno, nebylo uhrazeno. S postoupenou pohledávkou přešlo podle smlouvy na postupníka veškeré příslušenství (úroky, úroky z prodlení a náklady spojené s uplatněním pohledávek) a celková výše pohledávek činila k datu 30. listopadu 2005 částku 4,107.036,74 Kč a náklady soudního řízení dosud nepřiznané pravomocným soudním rozhodnutím k témuž datu činily 148.304,- Kč. Ve smlouvě bylo uvedeno, že postupovaná pohledávka je předmětem čtyř soudních sporů s určením, před kterým soudem je spor veden, pod jakou spisovou značkou, o jakou částku a v jakém stádiu je řízení. Dále bylo ujednáno, že postoupení pohledávek nabývá účinnosti dnem zaplacení dohodnuté úplaty, což se stalo 23. prosince 2005. Pohledávky však na žalobkyni nepřešly, když v den podpisu smlouvy neexistovaly, protože úvěr poskytnutý smlouvou o úvěru byl splacen již v prosinci 1990 výnosem ze střednědobého úvěru na zásoby, který byl poskytnut smlouvou uzavřenou 29. prosince 1990, jak vyplývá ze závěrů pravomocných soudních rozhodnutí, v nichž bylo rozhodováno o povinnosti společnosti zaplatit žalobkyni části postupované pohledávky. ČKA se poprvé o existenci střednědobého úvěru na zásoby, a tedy i o možnosti, že úvěr ze smlouvy o úvěru byl splacen, dozvěděla z odvolání společnosti doručenému Krajskému soudu v Brně 13. prosince 2005 v řízení vedeném pod sp. zn. 19 Cm 471/97 a ČKA 19. prosince 2005. V dopise ze dne 7. května 2007 žalobkyně sdělila ČKA, že vzhledem k tomu, že smlouvou byla postoupena neexistující pohledávka, mělo by dojít k vrácení kupní ceny, zároveň ČKA poskytla sedmidenní lhůtu k mimosoudnímu řešení a uvedla, že po uplynutí této lhůty se bude domáhat vrácení bezdůvodného obohacení a náhrady škody soudně. Žalovaná částka 1,355.000,- Kč představuje zaplacenou úplatu podle smlouvy, částka 2,752.036,74 Kč je zisk, který žalobkyni ušel v důsledku postoupení neexistující pohledávky. Jde o rozdíl mezi výší postoupené pohledávky ke dni 30. listopadu 2005 a částkou 1,355.000,- Kč zaplacenou žalobkyní jako úplatu za postoupení. Ostatní žalobkyní požadované částky představují skutečnou škodu, která jí vznikla tím, že byla nucena zaplatit náklady prohraných soudních řízení, do nichž vstoupila namísto ČKA jako věřitel postoupené pohledávky.

Odvolací soud shodně se soudem prvního stupně uzavřel, že vztah mezi účastníky je vztahem založeným smlouvou o postoupení pohledávek podle ustanovení § 524 a násl. zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku (ve znění účinném do 31. prosince 2013 - dále též jen „obč. zák.“), uzavřenou mezi podnikateli, jde proto o obchodní závazkový vztah, na který dopadá úprava občanského zákoníku co do daného smluvního typu, a ve zbytku je podřízen režimu obchodního zákoníku (dále též jen „obch. zák.“). V ustanovení § 527 odst. 1 písm. a) obč. zák. je upravena zákonná odpovědnost postupitele za postoupení pohledávky s dohodnutým obsahem, která byla postoupena za úplatu. Jaké právní následky tato odpovědnost za existenci postupované pohledávky vyvolává, občanský zákoník v ustanoveních, jež se týkají smlouvy o postoupení pohledávky, výslovně neřeší. Nestala-li se žalobkyně v daném případě věřitelkou postupované pohledávky, je dána odpovědnost žalované podle ustanovení § 527 odst. 1 písm. a) obč. zák., přičemž na tuto odpovědnost je třeba ve smyslu ustanovení § 853 obč. zák. analogicky aplikovat ustanovení, která upravují odpovědnostní vztahy svým obsahem a účelem nejbližší, tedy ustanovení § 499 a násl. obč. zák., pokud jde o nárok na vrácení úplaty za postoupení, a ustanovení § 373 a násl. obch. zák., pokud jde o nárok žalobkyně na náhradu ušlého zisku a nárok na náhradu prostředků, které byly žalobkyní vynaloženy v souvislosti se soudními řízeními.

Předmětem sporu v odvolacím řízení zůstala otázka, zda žalobkyně má nárok i na část příslušenství z částky představující vrácení úplaty za postoupení od 23. prosince 2005 do 16. května 2007, dále na náhradu škody vzniklé zaplacením nákladů soudních řízení, v nichž postoupenou pohledávku neúspěšně vymáhala, a na ušlý zisk.

Při posouzení nároku žalobkyně na část příslušenství z vrácené úplaty za postoupení pohledávky odvolací soud za použití výkladových pravidel podle ustanovení § 266 odst. 1 a 3 obch. zák. dovodil z dopisu žalobkyně ze dne 7. května 2007, jímž žádala o vrácení úplaty, že žalobkyně hodlala zcela „odpravit“ účinky založené smlouvou (nebude-li věc mimosoudně řešena), tedy od smlouvy odstoupit. Vzhledem k tomu, že nedošlo k naplnění suspenzivní podmínky, na kterou žalobkyně své odstoupení vázala (mimosoudní řešení či jednání), nastaly účinky odstoupení uplynutím stanovené sedmidenní lhůty, a to od doručení odstoupení (§ 349 odst. 1 obch. zák.). Den účinnosti odstoupení od smlouvy byl současně dnem splatnosti závazku ČKA vrátit zaplacenou úplatu podle ustanovení § 351 odst. 2 obch. zák., ve smyslu ustanovení § 563 obč. zák. Právo žalobkyně na vrácení zaplacené úplaty se tak stalo splatným 16. května 2007, a žalobkyni proto náleží úrok z prodlení v zákonné výši z částky 1,355.000,- Kč od 17. května 2007. Námitku žalobkyně, že žalovaná byla v prodlení již přijetím úplaty, nepovažoval za důvodnou s tím, že úroky z prodlení podle ustanovení § 369 odst. 1 obch. zák. náleží věřiteli pouze v případě prodlení s plněním peněžitého závazku. Skutečnost, že postupitelka mohla od přijetí úplaty s těmito finančními prostředky nakládat, a naopak žalobkyně nemohla čerpat plody z prostředků vynaložených na úplatu, nemůže založit právo žalobkyně na úrok z prodlení v rozporu s citovaným ustanovením § 369 odst. 1 obch. zák.

Za správné odvolací soud považoval i zamítavé rozhodnutí soudu prvního stupně o nároku na náhradu ušlého zisku (včetně příslušenství) a dalších žalobou uplatněných nároků, k němuž dospěl s ohledem na existenci okolností vylučujících odpovědnost ČKA při podpisu smlouvy ve smyslu ustanovení § 374 odst. 1 obch. zák. K nárokům žalobkyně na náhradu nákladů vynaložených v souvislosti se soudními řízeními uvedl, že žalobkyni nic nebránilo v tom, aby si před udělením souhlasu se svým vstupem do řízení (v nichž byla následně nucena vynaložit náklady, jejichž náhrady se domáhá) ověřila stav těchto řízení např. nahlédnutím do příslušných soudních spisů. Žalobkyně přitom v řízení netvrdila, že by tak učinila. Za této situace, i pokud by na straně ČKA neexistovaly okolnosti vylučující odpovědnost podle ustanovení § 374 odst. 1 obch. zák., žalobkyně nesplnila svou prevenční povinnost ve smyslu ustanovení § 384 odst. 1 obch. zák. Zdůraznil, že žalobkyně ve svých námitkách pomíjí, že zákonnou podmínkou okolností vylučující odpovědnost je i to, že povinná strana musí v době vzniku závazku překážku předvídat. Odmítl argumentaci žalobkyně, že ČKA měla při správě pohledávek, včetně jejich prodejů, postupovat s péčí řádného hospodáře, s tím, že povinnost postupovat s péčí řádného hospodáře, jak vyžaduje ustanovení § 10 odst. 1 zákona o ČKA, zavazovala členy představenstva a dozorčí rady, ovšem nikoliv ve vztahu k subjektům, kterým byly spravované pohledávky postupovány, ale ve vztahu k majetku státu, se kterým byla ČKA oprávněna hospodařit (§ 1 odst. 2 tohoto zákona). V daném případě navíc žalobkyně své nároky na náhradu škody opírá o skutkové tvrzení, že se nestala nositelem postupované pohledávky, nikoliv o porušení povinnosti členů orgánů ČKA postupovat při správě majetku státu s péčí řádného hospodáře.

K nároku na náhradu ušlého zisku odvolací soud uvedl, že okolnosti vylučující odpovědnost žalované podle ustanovení § 374 odst. 1 obch. zák. by přicházely v úvahu pouze v případě, že by existoval vztah příčinné souvislosti. Absence očekávaného zisku nebyla důsledkem porušení zákonné povinnosti ČKA jako postupitelky [vyplývající z ustanovení § 524 odst. 1 a § 527 odst. 1 písm. a) obč. zák.] převést na žalobkyni existující pohledávku, ale vlastní neexistence pohledávky. Jinak řečeno, jediné co mohla ČKA v daném případě učinit pro to, aby neporušila svou povinnost nepostupovat žalobkyni neexistující pohledávku, bylo smlouvu neuzavírat. Pokud by smlouva nebyla uzavřena, žalobkyni by očekávaný zisk stejně nevznikl. Odvolací soud uzavřel, že mezi porušením povinnosti ČKA neuzavírat smlouvu na neexistující pohledávku a skutečností, že žalobkyně nedosáhla očekávaného zisku, není vztah příčinné souvislosti ve smyslu ustanovení § 373 obch. zák. Přitom existence okolností vylučujících odpovědnost by se u nároku uplatněného žalobkyní z důvodu ušlého zisku uplatnila pouze za předpokladu, že by mezi porušením povinnosti a vznikem škody existoval shora popsáný kauzální vztah.

Proti rozsudku odvolacího soudu, výslovně proti oběma výrokům, podala žalobkyně dovolání, opírajíc jeho přípustnost o ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“) a důvodnost o ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., jehož prostřednictvím lze namítat, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Dovolatelka spatřuje napadené rozhodnutí zásadně právně významné v řešení otázky povahy ustanovení § 527 odst. 1 písm. a) obč. zák., kterou považuje za stěžejní pro posouzení věci. S odkazem na rozhodnutí Nejvyššího soudu „č.“ 32 Odo 453/2004 (jde o rozsudek ze dne 9. prosince 2004, sp. zn. 32 Odo 453/2004, jenž je veřejnosti dostupný, stejně jako níže citovaná rozhodnutí Nejvyššího soudu, na jeho webových stránkách) zastává názor, že ustanovení § 527 odst. 1 písm. a) obč. zák. upravuje zvláštní druh objektivní odpovědnosti bez ohledu na zavinění. Jde o zvláštní úpravu odpovědnosti postupitele, která klade na postupitele zvýšené nároky na kontrolu pohledávky, kterou „nabízí a prodává“, a není tak možné na zvláštní odpovědnost aplikovat ustanovení obecné odpovědnosti za škodu, jak to učinily soudy obou stupňů. Postupník totiž nemá nikdy možnost, aby svými silami zcela ověřil aktuální a skutečný stav pravosti pohledávky. Nesouhlasí též se závěrem odvolacího soudu o okamžiku vzniku odpovědnosti postupitele za vznik škody, tvrdíc, že tato vzniká již okamžikem platnosti a účinnosti smlouvy o postoupení pohledávky a od tohoto okamžiku již běží lhůta pro případné úroky z prodlení, neboť citované ustanovení má zajistit ochranu nového věřitele, aby postoupená pohledávka neměla právní vady. V té souvislosti poukazuje i na ustanovení § 527 odst. 1 písm. b) a c) obč. zák., která rovněž nepřipouštějí, že by se věřitel mohl své odpovědnosti zprostit, tj. za všech okolností odpovídá, pokud dlužník splnil svůj závazek dříve, než byl povinen jej splnit postupníkovi, a odpovídá i tehdy, pokud postoupená pohledávka nebo její část zanikla započtením nároku.

Odvolacímu soudu dovolatelka dále vytýká extenzivní výklad ustanovení § 374 odst. 1 obch. zák., z něhož vyplývá, že za okolnost vylučující odpovědnost se považuje překážka, kterou v době vzniku závazku nemohla povinná strana předvídat. Podle jejího názoru může jít jen o překážku, která v době vzniku závazku ještě nenastala, nebo nebyla objektivně zjistitelná. V daném případě však bylo prokázáno, že skutečnost o vzniku překážky byla do sféry žalované (správně ČKA) sdělena a překážka existovala a byla objektivně zjistitelná ještě před podpisem smlouvy o postoupení pohledávky.

Dovolatelka navrhuje, aby Nejvyšší soud zrušil rozsudek odvolacího soudu i soudu prvního stupně v napadeném rozsahu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Se zřetelem k době vydání rozsudku odvolacího soudu se uplatní pro dovolací řízení - v souladu s bodem 7. čl. II., přechodných ustanovení části první zákona č. [404/2012](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony - občanský soudní řád ve znění účinném do 31. prosince 2012.

Dovolání proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně ve výroku ve věci samé, může být přípustné jen podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) a c) o. s. ř. O případ uvedený pod písmenem b) v projednávané věci nejde, neboť ve věci nebylo soudem prvního stupně vydáno rozhodnutí, které by odvolací soud zrušil. V úvahu tak přichází přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. (jež bylo zrušeno ke dni 31. prosince 2012 nálezem Ústavního soudu ze dne 21. února 2012, sp. zn. Pl. ÚS 29/11), pokud dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam.

Podle ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam [odstavec 1 písm. c)] zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je soudy rozhodována rozdílně, nebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak; k okolnostem uplatněným dovolacími důvody podle

§ 241a odst. 2 písm. a) a § 241a odst. 3 se nepřihlíží.

Při zkoumání, zda napadené rozhodnutí má zásadní právní význam, může dovolací soud posuzovat jen takové právní otázky, které dovolatel v dovolání označil, případně jejichž řešení zpochybnil (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. června 2004, sp. zn. 21 Cdo 541/2004, uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 7, ročník 2004, pod číslem 132). Zásadní význam rozhodnutí po právní stránce může přitom založit jen taková právní otázka, která je pro toto rozhodnutí určující (srov. shodně např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. března 2004, sp. zn. 29 Odo 1020/2003).

Zásadní právní význam rozhodnutí odvolacího soudu nezakládá výhrada dovolatelky k určení okamžiku vzniku odpovědnosti postupitele za škodu a počátku běhu lhůty pro případné úroky z prodlení, neboť přehlíží, že odvolací soud určil počátek prodlení na základě dovolatelčina přípisu ze dne 7. května 2007, který posoudil s odkazem na výkladová pravidla určená ustanovením § 266 odst. 1 a 3 obch. zák. jako odstoupení od smlouvy obsahující lhůtu k vrácení zaplacené úplaty. Nezpochybnila-li dovolatelka závěr o odstoupení od smlouvy, nelze zpochybnit ani důsledek tohoto závěru.

Vytýká-li dovolatelka odvolacímu soudu extenzivní výklad ustanovení § 374 odst. 1 obch. zák. ve vztahu k nároku na náhradu ušlého zisku, pak patrně přehlédla, že odvolací soud nezaložil své rozhodnutí na závěru zohledňujícím okolnosti vylučující odpovědnost žalované podle citovaného ustanovení, nýbrž na závěru, že mezi porušením povinnosti ČKA neuzavírat smlouvu na neexistující pohledávku a skutečností, že žalobkyně nedosáhla očekávaného zisku, není vztah příčinné souvislosti ve smyslu ustanovení § 373 obch. zák. Otázka aplikace ustanovení § 374 odst. 1 obch. zák. ve vztahu k tomuto nároku tak není určující otázkou v rozhodnutí odvolacího soudu (srov. výše zmíněnou judikaturu). Závěr o tom, že není dána příčinná souvislost mezi povinností ČKA (neuzavírat smlouvu o postoupení neexistující pohledávky) a skutečností, že žalobkyně nedosáhla očekávaného zisku ve smyslu ustanovení § 373 obch. zák., dovolatelka nezpochybnila.

Zásadní právní význam rozhodnutí odvolacího soudu Nejvyšší soud však shledává, a potud má dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. za přípustné, v otázce, zda lze na nárok (na úhradu nákladů řízení, v nichž dovolatelka jakožto věřitelka nebyla úspěšná) podle ustanovení § 527 odst. 1 písm. a) obč. zák. aplikovat obecná ustanovení o náhradě škody podle ustanovení § 373 a násl. obch. zák., jež dosud v judikatuře dovolacího soudu nebyla výslovně řešena.

Podle ustanovení § 527 odst. 1 písm. a) obč. zák. bylo-li sjednáno postoupení pohledávky za úplatu, odpovídá postupitel postupníkovi, jestliže postupník se nestal místo postupitele věřitelem pohledávky s dohodnutým obsahem.

Podle ustanovení § 853 obč. zák. občanskoprávní vztahy, pokud nejsou zvláště upraveny ani tímto, ani jiným zákonem, se řídí ustanoveními tohoto zákona, která upravují vztahy obsahem i účelem jim nejbližší.

Z ustanovení § 1 odst. 2 věty první a druhé obch. zák. vyplývá, že právní vztahy uvedené v odstavci 1 se řídí ustanoveními tohoto zákona. Nelze-li některé otázky řešit podle těchto ustanovení, řeší se podle předpisů práva občanského.

Podle ustanovení § 373 obch. zák. kdo poruší svou povinnost ze závazkového vztahu, je povinen nahradit škodu tím způsobenou druhé straně, ledaže prokáže, že porušení povinností bylo způsobeno okolnostmi vylučujícími odpovědnost.

Z ustanovení § 374 odst. 1 obch. zák. vyplývá, že za okolnosti vylučující odpovědnost se považuje překážka, jež nastala nezávisle na vůli povinné strany a brání jí ve splnění její povinnosti, jestliže

nelze rozumně předpokládat, že by povinná strana tuto překážku nebo její následky odvrátila nebo překonala, a dále, že by v době vzniku závazku tuto překážku předvíдалa.

Podle ustanovení § 384 odst. 1 obch. zák. osoba, které hrozí škoda, je povinna s přihlédnutím k okolnostem případu učinit opatření potřebné k odvrácení škody nebo k jejímu zmírnění. Povinná osoba není povinna nahradit škodu, která vznikla tím, že poškozený tuto povinnost nesplnil.

Povahou ustanovení § 527 odst. 1 písm. a) obč. zák. se Nejvyšší soud zabýval v rozsudku ze dne 9. prosince 2004, sp. zn. 32 Odo 453/2004 (zmíněném dovolatelkou), v němž dovodil, že citované ustanovení zakládá zvláštní odpovědnost postupitele, který svou pohledávku úplatně postoupil jinému, za existenci postoupené pohledávky, přičemž tato jeho odpovědnost za existenci pohledávky v době jejího postupu (za její pravost) mu vzniká přímo ze zákona a není co do výše omezena. Jde o ochranu nového věřitele, aby postoupená pohledávka neměla právní vady.

K tomuto závěru se Nejvyšší soud přihlásil rovněž v rozsudku ze dne 29. listopadu 2007, sp. zn. 29 Odo 1366/2005, uveřejněném pod číslem 95/2008 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, v němž uvedl, že v právní teorii ani v soudní praxi není pochyb o tom, že úprava obsažená v ustanovení § 527 odst. 1 obč. zák. upravuje zvláštní zákonnou odpovědnost postupitele, který svou pohledávku úplatně postoupil jinému, za existenci postupované pohledávky v době jejího postupu. Dovodil, že právo na vrácení zaplacené úplaty přiznané postupníkovi je nárokem z titulu odpovědnosti postupitele za existenci pohledávky postupované za úplatu.

V projednávané věci odvolací soud dospěl ve shodě se soudem prvního stupně ke správnému závěru, že odpovědnost postupitele podle ustanovení § 527 odst. 1 písm. a) obč. zák. je zákonnou odpovědností za pravost (existenci) pohledávky postoupené za úplatu. Správný je rovněž závěr, že na tuto odpovědnost je třeba podle ustanovení § 853 obč. zák. aplikovat analogicky obecné ustanovení o odpovědnosti za škodu upravené v ustanovení § 373 obch. zák.

Ustanovení § 527 odst. 1 písm. a) obč. zák. není ustanovením upravujícím odpovědnost za škodu, ale ustanovením o odpovědnosti postupitele za pravost pohledávky (tedy za to, že pohledávka nemá právní vady), která nastupuje zejména (zpravidla) tehdy, vznikne-li postupníku újma proto, že se nestal věřitelem postoupené pohledávky. Postupníková újma může spočívat v zaplacené úplatě za postoupení pohledávky, v nákladech vynaložených na vymáhání pohledávky nebo v nákladech, k jejichž úhradě byl postupník zavázán při neúspěšném vymáhání pohledávky, ale i v ušlém zisku. Za takovou újmu, pokud vznikla postupníku proto, že se nestal věřitelem postupované pohledávky, odpovídá postupitel podle ustanovení § 527 odst. 1 písm. a) obč. zák.

Je-li třeba řešit otázky, které ustanovení § 527 odst. 1 písm. a) obč. zák. neřeší, přichází v úvahu použití analogie podle ustanovení § 853 obč. zák. Obchodní zákoník možnost aplikace právních norem podle analogie legis neupravuje, vzhledem k ustanovení § 1 odst. 2 obch. zák. je však aplikace práva podle analogie v obchodním právu přípustná.

Ve smyslu ustanovení § 853 obč. zák. je proto třeba - v projednávané věci co do nároku na náhradu újmy vzniklé úhradou nákladů řízení, v nichž žalobkyně nebyla úspěšná při vymáhání pohledávky - aplikovat ta ustanovení zákona, která upravují vztahy obsahem a účelem nejbližší. Tím je ustanovení § 373 obch. zák. o obecné odpovědnosti za škodu způsobenou porušením povinností z obchodního závazkového vztahu, která je odpovědností objektivní.

Analogické užití ustanovení § 373 obch. zák. však nemůže stanovit další podmínky odpovědnosti postupitele včetně použití liberačních důvodů vyplývajících z ustanovení § 374 obch. zák. a důsledků z nesplnění prevenční povinnosti toho, komu újma hrozí, podle ustanovení § 384 odst. 1 obch. zák. právě proto, že nejde o úpravu zvláštní odpovědnosti za škodu, nýbrž o úpravu (specifické)

odpovědnosti postupitele, přičemž předpoklady vzniku této odpovědnosti nelze spatřovat v jiných ustanoveních, než v ustanovení § 527 odst. 1 písm. a) obč. zák. Ve smyslu tohoto ustanovení odpovídá postupitel za újmu vzniklou postupníku pouze tím, že se postupník nestal věřitelem postoupené pohledávky. Za újmy vzniklé postupníku z jiných příčin mu postupitel podle ustanovení § 527 odst. 1 písm. a) obč. zák. neodpovídá. Analogická aplikace ustanovení o obecné odpovědnosti za škodu na odpovědnost postupitele za pravost pohledávky se tak nemůže týkat dalších podmínek omezujících nebo podmiňujících nárok žalobkyně na úhradu újmy za postoupení neexistující pohledávky. Ostatně kdyby zákonodárce zamýšlel upravit odpovědnost postupitele za pravost pohledávky postoupené za úplatu jako odpovědnost za škodu, nebyl by důvod pro speciální ustanovení o odpovědnosti postupitele. Proto nelze při analogickém užití ustanovení upravujících obecnou odpovědnost za škodu na odpovědnost postupitele podle ustanovení § 527 odst. 1 písm. a) obč. zák. aplikovat ta odpovědnostní ustanovení, která tuto odpovědnost podmiňují nebo omezují. Stanoví-li citované ustanovení odpovědnost postupitele za pravost postoupené pohledávky, aniž upravuje předpoklady, při jejichž splnění se může postupitel odpovědnosti zprostit, pak je takto odpovědnost postupitele tímto speciálním ustanovením upravena jako odpovědnost bez liberačních důvodů, tedy jako odpovědnost absolutní. Aplikace ustanovení § 374 odst. 1 obch. zák. upravujícího liberační důvody, stejně jako aplikace ustanovení § 384 odst. 1 obch. zák. upravujícího prevenční povinnost osoby, které hrozí škoda, by proto byla proti této úpravě a nepřipustně (v rozporu s mezemi analogie legis vyplývajícími z ustanovení § 853 obč. zák.) by ji modifikovala.

Dospěl-li v projednávané věci odvolací soud k závěru, že žalobkyně nemá právo na náhradu újmy, která jí vznikla úhradou nákladů za řízení, v nichž neúspěšně vymáhala postoupenou pohledávku, vzhledem k okolnostem vylučujícím odpovědnost postupitele při podpisu smlouvy podle ustanovení § 374 odst. 1 obch. zák., a i kdyby těchto okolností nebylo, žalobkyně nesplnila svou prevenční povinnost vyplývající z ustanovení § 384 odst. 1 obch. zák., neboť si neověřila stav řízení, do nichž se svým souhlasem vstupovala, je jeho právní posouzení nároku na úhradu této újmy nesprávné a dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. byl uplatněn opodstatněně.

Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), rozsudek odvolacího soudu v potvrzujícím výroku ve věci samé co do částky 39.575,- Kč, 67.543,- Kč, 52.800,- Kč, 73.202,- Kč, 149.341,- Kč a 81.360,- Kč, vždy se zákonným úrokem z prodlení (včetně závislých výroků o nákladech řízení) zrušil podle ustanovení § 243b odst. 2 části věty za středníkem o. s. ř. Jelikož důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i jej v dotčené části zamítavého výroku ve věci samé (a v souvisejícím výroku o nákladech řízení) a v tomto rozsahu věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení podle ustanovení § 243b odst. 3 o. s. ř.

Ve zbývajícím rozsahu není dovolání přípustné ani podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., Nejvyšší soud je proto odmítl podle ustanovení § 243b odst. 5 ve spojení s § 218 písm. c) o. s. ř.

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)

- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)